

ASPECTE PRIVIND EFECTELE PERICULOASE ALE TERORISMULUI ȘI ALE CRIMEI ORGANIZATE ÎN PLAN INTERNAȚIONAL ȘI REGIONAL

Jurist drd. Mihaela POSTOLACHE*

Universitatea Națională de Apărare „Carol I”

Col.prof.univ.dr. Constantin IORDACHE**

Universitatea Națională de Apărare „Carol I”

Evenimentele deosebit de grave care „au schimbat lumea” (New York, Madrid, Londra) au generat și abordări unitare în cadrul noului concept conform căruia securitatea mondială este amenințată, în principal, de terorism, ca efect secundar al globalizării. Prin atacurile iresponsabile și fără precedent, încă o dată se confirmă „legalizarea” actului terorist asupra omului simplu, nevinovat, prin intermediul căruia se urmărește amplificarea stărilor emoționale la nivel național, dar și al autorităților statului.

Terorismul, ca infracțiune internațională, nu acționează singular, ci în conexiune cu alte infracțiuni sau crime comise într-o comunitate, fie ea internă sau internațională, ce pot fi identificate într-un cadru conceptual larg, cel al crimei organizate.

Cuvinte cheie: terorism; criminalitate; secolul XXI; legătură; amenințări.

Nu orice comportament criminal care suscită teroare este un act de *terorism*¹, așa cum nici orice acțiuni întreprinse de persoane reunite în diverse grupări relevă *crima organizată*². Totuși, aceste două tipuri de criminalitate intră în categoria crimei organizate, una cu scopuri politice și cealaltă cu scopuri financiare și economice; diferența dintre acestea fiind totuși fundamentală la nivel de obiective: terorismul dorește să schimbe sistemul, în

* e-mail: postolachemihaela@yahoo.com

** e-mail: jordache_constantin@yahoo.com

¹ Graham Evans, Jeffrey Newnham, *Dicționar de relații internaționale: englez-român*, Editura Universal Dalsi, București, 2001, pp. 541-542 sau articolul: *What is terrorism?* Online pe: <http://www.terrorism-research.com/> accesat în 2012-01-18.

² National Security Council, *International Crime Threat Assesment*, online pe: www.terrorism.com/documents/2006

timp ce crima organizată are un scop lucrativ³. Amândouă, însă, pentru a-și continua activitățile ilicite, au nevoie de bani. În acest sens, criminalitatea politică a recurs la violență, lucru pe care nu l-ar fi făcut dacă ar fi fost finanțată. Pentru crima organizată, violența nu este un obiectiv în sine, ci mijlocul de a-și atinge scopul; dacă ea și-ar putea derula afacerile în liniște, nu ar recurge la violență și, de altfel, aceasta scade atunci când criminalii pot realiza profituri fără niciun pericol.

Crima organizată reprezintă o amenințare majoră pentru elementele fundamentale ale democrației, putând crea, în funcție de dimensiunile și aria sa de extindere, o clasă politică alternativă, punând în felul acesta în pericol pacea socială și dezvoltarea efectivă a țării în care se manifestă, dezvoltare de care este nemijlocit legată însăși trăinicia securității sale pe multiple planuri.

Terorismul internațional rămâne o provocare deosebit de importantă a epocii noastre. Pe lângă faptul că rețelele teroriste internaționale s-au extins în aproape toate zonele planetei, trebuie să remarcăm perfecționarea strategiilor, tacticilor și armelor folosite de ele. Deosebit de preocupantă este perspectiva ca terorismul internațional să se doteze cu elemente din arsenalele armelor de distrugere în masă. În ce privește conflictele locale, acestea s-au înmulțit la cumpăna secolelor XX-XXI. Ele au însoțit dezmembrarea fostei Federații a Iugoslaviei. Și astăzi, formulele internaționale aplicate în Balcanii de Vest (Kosovo și Bosnia-Herțegovina) – fără o reală integrare euroatlantică – pot afecta stabilitatea regională.

Terorism și criminalitate organizată în secolul XXI

La începutul secolului XXI terorismul este marcat de tragedia americană de la 11 septembrie 2001 provocată de cea mai temută și puternică organizație teroristă de astăzi.

Abordând latura teoretică a terorismului, invocăm, pe lângă neliniștea pe care o sugerează un asemenea pericol, nașterea unei dileme ce provine din definiția clausewitziană conform căreia războiul este continuarea politicii sau războiul este un sfârșit al politicii.

Evenimentele deosebit de grave care „au schimbat lumea” (New York, Madrid, Londra) au generat și abordări unitare în cadrul noului concept conform căruia securitatea mondială este amenințată, în principal, de terorism, ca efect secundar al globalizării. Prin atacurile iresponsabile și fără precedent, încă o dată se confirmă „legalizarea” actului terorist asupra omului simplu,

³ G. Bică, A. Neagu, *Crima organizată și terorismul*, Buletin de Informare și Documentare nr. 3 (86), Editura M.A.I., București, 2008, p. 216. A se vedea în acest sens și Florica Marin, *Finanțarea terorismului. Legături cu crima organizată*, Revista de Drept Penal nr. 4/2010, București, Editura R.A. Monitorul Oficial.

nevinovat, prin intermediul căruia se urmărește amplificarea stărilor emoționale la nivel național, dar și la nivelul autorităților statului.

Terorismul, ca infracțiune internațională, nu acționează singular, ci în conexiune cu alte infracțiuni sau crime comise într-o comunitate, fie ea internă sau internațională, ce pot fi identificate într-un cadru conceptual larg, cel al crimei organizate.

Elementul care apropie terorismul de crima organizată este existența unui grup infracțional organizat ce acționează după stabilirea în prealabil a rolurilor fiecărui subiect al acestui grup în desfășurarea activității infracționale.

De altfel, privit din alt punct de vedere, actele de terorism fiind incluse în sfera mai largă și cuprinzătoare a conceptului de crimă organizată, terorismul poate fi considerat una din multiplele modalități/manifestări – este adevărat cu cel mai larg efect – al crimei organizate. Elementul ce apropie poate cel mai mult terorismul de crima organizată îl constituie procurarea fondurilor indispensabile conceperii, organizării și finalizării activității infracționale. Astfel, prin traficul de droguri, de arme, prin spălare de bani, prin traficul de persoane, traficul ilegal de migranți, prin deturnare de avioane pentru răscumpărare, prin asasinat, răpiri, furturi, prin criminalitate economico-financiară sau criminalitate informatică⁴ în dauna agenților publici sau privați dintr-un stat, prin operațiuni ilicite în dauna sistemului financiar-bancar, falsificarea de monede, de identitate, contrabandă sau prin fraude comunitare, precum și prin activități similare, chiar mafioate, sunt extorcate și obținute fonduri care apoi sunt investite în organizarea activităților și actelor teroriste⁵.

Este de remarcat și concepția potrivit căreia mass-media este „complice” al teroriștilor, deoarece reprezintă camera de ecou pentru actele teroriste, aceste ecouri putând provoca o „contagiere” a fenomenului în spațiul public. O formulare a acestei concepții, spune Iosif Băraru în lucrarea: „Infracțiunile de terorism”, se găsește în celebra declarație a fostului prim-ministru al Marii Britanii, Margaret Thatcher și anume: „teroriștii se hrănesc din publicitate mediatică”. O fi având dreptate? Dacă analizăm logic derularea acțiunilor care trebuie să pună în aplicare actul terorist, cât și cele premergătoare acestuia vom realiza că prin actele teroriste se generează stări emoționale cu implicații grave în procedurile de interpretare, evaluare,

⁴ Florin Postolache, Mihaela Postolache, *Current and ongoing internet crime trends and techniques. Preventive and legislation measures in Romania*, The 5th International Conference „European Integration - Realities and Perspectives”, EIRP 2010, Danubius University Galați, <http://journals.univ-danubius.ro/index.php/eirp/index>

⁵ Dumitru Virgil Diaconu, *Terorismul: Repere juridice și istorice*, Editura All Beck, București, 2004, p. 150.

documentare a faptelor de natură teroristă. Astfel, fiecare actor, mass-media și terorism se bazează pe principiul interesului reciproc⁶ sau, direct spus, inițiatorii actelor teroriste își legitimează acțiunile prin intermediul media. Pe de altă parte, o serie de răuvoitori sau subiectivi în interpretarea actelor de management al macro-deciziilor pot demonta realizarea unei dependențe a mediei față de stat, chiar pentru angrenarea acesteia la activități antiteroriste.

În România, consumatorul de media, avid de spectaculos, nu este decât într-o mică măsură educat antiinfracțional, iar reacția sa se bazează pe instinct sau spirit aventuros.

Legătura dintre terorism și crima organizată, care include și traficul de droguri, este evidențiată ulterior în Rezoluția Consiliului de Securitate nr 1373/2001 privind combaterea terorismului internațional, în care la punctul 4 se “ia notă cu îngrijorare de legătura strânsă dintre terorismul internațional și crima organizată la nivel transnațional, de traficul ilicit de stupefiante, operațiunile de spălare a banilor, traficul ilegal de arme, transportul ilegal de materiale nucleare, chimice, biologice și alte materiale cu potențial letal”, evidențiindu-se „necesitatea întăririi coordonării eforturilor la nivel național, subregional, regional și internațional în scopul consolidării reacției internaționale la această amenințare gravă la adresa securității internaționale”⁷.

Legătura dintre terorism – fie el intern sau internațional – și crima organizată este atât de strânsă încât deseori granița dintre cele două activități criminale este greu de stabilit. Această dificultate crește ca urmare a faptului că, deseori, aceeași organizație desfășoară atât activități specifice crimei organizate, cât și activități teroriste.

Totuși, pentru a opera o atare departajare se impune a se avea în vedere elementele acestor infracțiuni, alături de scopurile pe care le urmăresc. Astfel, prin *actul criminal* se urmărește în genere un scop lucrativ, ce se poate concretiza în avantaje materiale sau de altă natură spre care tinde în mod direct sau indirect activitatea criminală, pe când *actul terorist* are în vedere în primul rând un scop politic, urmărind schimbarea unui sistem social sau influențarea unei politici ce vizează acest sistem. De asemenea, în actul terorist teroarea poate fi considerată scopul principal, ea fiind elementul dominant, de conținut, al actului terorist, pe când în actul criminal, o atare teroare nu este nicidecum urmărită, fiind urmărit numai rezultatul infracțiunii, care, uneori, prin modalitățile ei de desfășurare, poate genera de la sine o

⁶ Isabelle Marrou-Garcin, *Media vs. Terorism*, Editura Tritonic, București, 2001, citat de Iosif Bararu în monografia „Infracțiunile de terorism: Legislație și procedură penală”, Editura Universul Juridic, București, 2010, p. 10.

⁷ Security Council – S/Res/1373(2001).

anume teroare, dar de o intensitate mai redusă sub aspectul întinderii și impactului asupra comunității.

Referindu-ne la o altă formă de reflectare a terorismului, și anume *fenomenul separatismului etnic*, acesta a luat proporții în câteva zone: Transnistria, Cecenia, Abhazia, Osetia de Sud, Nagorno-Karabah, zonele sud-estice ale Turciei, Ciprul de Nord, Baluchistanul, statele din nord-estul Indiei, provinciile sudice ale Thailandei, provincia Aceh din Indonezia, spațiile tAMILILOR din Sri Lanca, estul R. Democratice Congo, provincia Darfur din Sudan etc. Sunt exemple sângeroase ale acțiunilor separatismului etnoteritorial.⁸

Terorismul, sub multiplele sale forme, este greu de anticipat și de stăpânit, în timp ce crima organizată se dovedește un fenomen vast și deosebit de complex. Cadrul legal de cooperare în combaterea crimei organizate și a terorismului în cadrul Organizației Cooperării Economice a Mării Negre (OCEMN), organizație de cooperare economică cea mai reprezentativă și mai bine dezvoltată din punct de vedere instituțional, pe un spațiu geografic de 20 milioane kilometri pătrați (statele riverane Mării Negre, Balcanii și Caucazul), asigură baza necesară pentru consolidarea cooperării practice între autoritățile competente ale statelor membre în domeniul combaterii acestor riscuri asimetrice.⁹

Într-unul din articolele sale, Clark L. Staten descrie teroriștii că ar fi precum microorganismele care suferă transformări naturale pentru a dobândi rezistență la condițiilor adverse în care trăiesc. Scopul urmărit de teroriști prin continuarea lor transformare însă este acela de a găsi noi modalități de proiectare mai eficientă a forței lor asupra civililor și, nu în ultimul rând, de a supraviețui¹⁰.

Altfel spus, potrivit aprecierilor lui C. Jura, „principala transformare ce se poate observa la nivelul terorismului internațional este o schimbare a motivației actelor teroriste. Această schimbare stă la baza celorlalte modificări ale fenomenului terorist din ultimii ani. Este vorba despre schimbarea structurii organizațiilor teroriste, dar și de schimbarea la nivel operațional, având consecințe grave asupra efectelor atentatelor teroriste”¹¹.

Cea mai periculoasă dintre amenințările prezente este considerată a fi amenințarea teroristă. Afirmarea pare circumstanțială, întrucât, cum bine se știe, nu terorismul produce cele mai multe victime, ci foametea, sărăcia și

⁸ Maria Postevka, *Politică și Energie în EST: Cazul Ucrainei*, Editura Top Form, București, 2010, p. 20.

⁹ Mihaela Postolache et. al., *The presence of North Atlantic Treaty Organization in the Extended BLACK Sea Region - Realities and perspectives*, Kuala Lumpur, Malaysia, 2011.

¹⁰ Clark L. Staten, *Asymetric Warfare, the Evolution and Devolution of Terrorism, Emergency Response & Research Institute, SPECIAL REPORT Part 1 and 2, Risk Assessment Services, Chicago, Monday, 27 Aprilie, vol. 1 – 003, 1998* Online pe: http://emergencynet-news.com/pdf/assymetric_warfare98.pdf

¹¹ Cristian Jura, *Terorismul internațional*, București, Editura All Beck, 2004, p. 3.

malnutriția. Totuși, terorismul își merită calificativul de amenințare importantă, în imediata vecinătate a celei pe care o constituie arma nucleară, armele de distrugere în masă, datorită câtorva caracteristici deosebit de importante: imprevizibilitatea și surprinderea; violența; cruzimea; acțiunea în mozaic; caracterul complex.

Concluzii și propuneri

Propunem:

- identificarea condițiilor care conduc la răspândirea terorismului prin îmbunătățirea programelor naționale și internaționale de prevenire a conflictelor, negociere, mediere, conciliere, menținere și construire a păcii;
- acordarea de importanță inițiativelor care promovează toleranța interreligioasă și interculturală, care reduc marginalizarea grupurilor vulnerabile, cum ar fi tinerii, și care promovează incluziunea socială;
- statele membre ale ONU trebuie să țină cont de nevoile victimelor terorismului prin adoptarea de sisteme de asistență la nivel național și regional;
- inițierea sau continuarea de acțiuni ale statelor pentru a nu permite accesul teroriștilor la resurse și pentru a proteja anumite ținte vulnerabile.

BIBLIOGRAFIE

- Diaconu Dumitru Virgil, *Terorismul: Repere juridice și istorice / The terrorism: Legal and Historical Landmarks*, Editura All Beck, București, 2004.
- Frunzeti Teodor, Dulea Gabriel, *Terorismul în era globalizării*, București, CTEA, 2009.
- Iordache Constantin, *Rezolvarea legală a diferendelor internaționale*, Editura UNAp, 2005.
- Postolache Florin, Postolache Mihaela, *Current and ongoing internet crime trends and techniques. Preventive and legislation measures in Romania*, A 5-a Conferință Internațională „European Integration - Realities and Perspectives”, Universitatea Danubius, Galați, 2010.